

soning med vestmagterne. I det hele vurderer Linke Rapallo-overenskomsten positivt, såvel set fra et sovjetisk som fra et tysk synspunkt, idet han afviser, at overenskomsten ødelagde forholdet til Vesten. Man har dog næppe set den sidste fremstilling af disse dramatiske år i de tysk-sovjetiske relationer.

Bent Jensen

Thede Palm: Vägen till vapenvila. De finländsk-sovjetiske vapenstillestånds-förhandlingarna 1944. Ekenäs, Ekenäs Tryckeri Aktiebolag, 1972. 132 s.

Bogen er en for det almene publikum bestemt bearbejdelse af de optegnelser fra de finsk-sovjetiske våbenstilleståndsforhandlinger i 1944, som samme forfatter i 1970 udsendte på engelsk under titlen *The Finnish-Soviet Armistice Negotiations of 1944* som nr. 14 i rækken af Kungl. Vetenskapssamhällets i Uppsala Handlingar. Da denne udgave er anmeldt i Historisk Tidsskrift 12. række, bind IV, pp. 384-385, skal her kun anføres, hvorved den nu foreliggende udgivelse adskiller sig fra den første.

Den væsentligste ændring, der er foretaget, består i, at store dele af de samtidige optegnelser (nedskrevet af den finske delegations sekretær) nu er blevet erstattet af forf.s redegørelse for indholdet heraf. De to afsnit om hhv. marts- og septemberforhandlingerne 1944, der i den engelske udgave udgjordes af de samtidige optegnelser, fremtræder nu som en blanding af ordrette gengivelser heraf og forf.s løbende kommentarer hertil. Det er ikke korrekt, når forlaget på bogens bagside vil hævde, at der her er tale om et »utvidgad skrift« i forhold til den engelske udgave. Forholdet er det stik modsatte. Det er heller ikke rigtigt, som forf. selv skriver i forordet, at han til den svenske udgave har udvidet den oprindelige indledning. De to indledninger er stort set sammenfaldende. For faghistorikere kan der således ikke være tvivl om, at det er den engelske udgave, der er at foretrække. Det eneste, den nye udgave har med, og som man savnede i den engelske, er et personregister.

Bent Jensen

Rolf Güth: Die Marine des Deutschen Reiches 1919-1939. Frankfurt am Main, Bernard & Graefe Verlag für Wehrwesen, 1972. 263 s. DM 20.-.

Kapitän zur See Rolf Güth har med denne bog givet en lille og nyttig fremstilling af den tyske rigs- og krigsmarines historie 1921-1939. Herved har han specielt beskæftiget sig med, hvad han kalder »Standort, Konzeptionen und Selbstverständnis« (s. 7) i den tyske flåde. Bogen er derfor en detaljeret skildring af en række tekniske spørgsmål såsom organisation, operationsplaner, udrustning o. a. og osse politiske spørgsmål såsom flådeledelsens holdning til udenrigspolitik, dens opfattelse af sig selv. Man kunne dog have ønsket, at forf.s holdning havde været mere analyserende end bare refererende og citerende.

Bogens svaghed er så afgjort forholdet mellem flåden og politiken. Güth, der selv er teknisk, men dog engageret ekspert, kan nemlig siges at forfægte det illusionære synspunkt – der osse var flådeledelsens – at flåden var politisk neutral. Denne politiske »neutralitet« fik flådeledelsen til efter tur og med vekslende begejstring at støtte Weimarrepublikken, Kapp-putsch og det III. Rige. Derfor analyserer bogen ikke flådens holdning til henholdsvis Weimarrepublik og det III. Rige; og alligevel synes Güth – som flådeledelsen – at opfatte Weimarrepublikken som en ørkenvandring: med det III. Rige vendte kejserrigets store tid for flåden på mange måder tilbage.

Güth er på en måde for teknisk engageret til på et kritisk grundlag at kunne give en fremstilling af flådens historie, der er mere end dens egen opfattelse af sin rolle; dette kommer osse til udtryk i flere moralske vurderinger.

Karl Christian Lammers

Probleme deutscher Zeitgeschichte. Lund Studies in International History, 2, ed. Göran Rystad and Sven Tägil, Lund, Läromedelsforlagen, 1970.

Den foreliggende bogs noget intetsigende titel dækker over en samling på seks essays om forskellige emner fra tysk historie mellem 1914 og 1945; endnu en manifestation af de lundensiske historikers interesse for tysk historie og beskæftigelse med arkivmateriale fra Hitlertidens Tyskland.

Da der erfaringsmæssigt er en vis risiko for, at forskningsresultater fremlagt på denne lidt anonyme måde let forbliver upåagtede, kan det være på sin plads at redegøre nærmere for artiklernes indhold.

Bogens længste studie, Göran Rystads »Die deutsche Monroe doktrin der Ostsee« er en gennemgang af den tyske Østersøpolitik i tiden før og under 1. verdenskrig, med særligt henblik på spørgsmålet om Ålandsøernes status.

Resten af bidragene har mere eller mindre eksplicit karakter af metodiske eller kildetekniske øvelser. Sven Tägils studie over »Wegener, Raeder und die deutsche Marinestrategie«, hvori det afvises, at der kan tales om nogen éntydig eller eksklusiv teoretisk påvirkning fra viceadmiral Wolfgang Wegeners skrifter til den tyske marineledelses strategiske planlægning i 30'erne, har i 1967 været publiceret i tidsskriftet »Cooperation and Conflict«. Den af Tägil anvendte kontrolmodel for bestemmelse af bestemte ideers »indflydelse« på personer eller persongrupper bliver i nærværende samling også anvendt af Arne Fryksén, der i »Hitlers Reden zur Kultur« viser, hvilke elementer af Hitlers opfattelse af kunstnerens rolle i samfundet, der kan føres tilbage til påvirkning fra Richard Wagner. De øvrige tre artikler har det tilfælles, at deres forfatter på moderne materiale driver tekstanalyser af en intensitet, der normalt forbeholdes perioder med mindre rigtlydende skriftligt materiale. Ola Lindqvists »Studien zur Propaganda um den Reichstagsbrand in Berlin« er en lidt vidtløftig undersøgelse af forbindelserne mellem en række antinazistiske presseorganers behandling af Rigsdagsbranden i 1933. Et af de klassiske kildeproblemer fra mellemkrigstiden, »Hossbach-notatet« om mødet i Hitlers rigskancelli 5. november 1937, bliver behandlet i Göran Henriksons »Das Nürnberger Dokument 386-PS«. Henrikson